

Όσιος Ιλάριος, ένας ακόμη ξεχασμένος Άγιος της Κύπρου (Ανδρέας Κυριακού)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Φιγούρα μοναχική στόν κάμπο της κοινότητας της Χοιροκοιτίας, ανάμεσα στις ασημένιες ελιές και τις βαθυπράσινες χαρουπιές που, πασπαλισμένες από τη σκόνη, αντιστέκονται με απέραντη υπομονή στις καυτερές ακτίνες του ήλιου της Κύπρου, υψώνεται η εκκλησία της Παναγίας του Κάμπου. Και τι δεν είδε το ταπεινό κτίσμα στην πορεία των αιώνων! Πάνοπλους Ναΐτες Ιππότες με τις γυαλιστερές τους πανοπλίες, Μαμελούκους και Φράγκους να συγκρούονται, χωριάτες να ιδρώνουν σκάβοντας τη γη, μαυροντυμένες χωριάτισσες να μαζεύουν σκυφτές ελιές μα και χαρούπια. Το κτίσμα βρίσκεται περίπου δύο χιλιόμετρα στα ΒΔ της κοινότητας κι οι ειδικοί λένε ότι είναι κτίσμα του 12ου αιώνα με επέκταση κατά το 15ο αιώνα. Τελευταία οι αρχαιολόγοι εντόπισαν εκεί ίχνη εκκλησίας του 6ου αιώνα, πριν από τις επιδρομές των μωαμεθανών. Αρχιτεκτονικά η εκκλησία κατατάσσεται στον τύπο του εγγεγραμμένου σταυρού μετά τρούλου. Εσωτερικά διατηρούνται ακόμη μερικές τοιχογραφίες, οι σπουδαιότερες των οποίων είναι του

Αγίου Γεωργίου του τροπαιοφόρου με σκηνές από το βίο του του 1509 και του Τιμίου Προδρόμου.

Το εκκλησάκι της Παναγίας του Κάμπου στη Χοιροκοιτία, Λάρνακα

Στο βόρειο πρόβολο, δηλαδή στο βόρειο άκρο του τόξου που στηρίζει την καμάρα της εκκλησίας, συναντάμε μια εντελώς άγνωστη μορφή, τον Άγιο ΊλARIO. Κρυμμένος στη σκοτεινή γωνιά του μας ατενίζει ο Όσιος κατά μέτωπον, στην δεξιάν κρατά τυλιγμένο ειλητάριο ενώ με την αριστεράν κραδαίνει σταυρόν. Είναι σύννους κι η έκφρασή του παρουσιάζεται αυστηρή, αντικατοπτρίζοντας συνάμα την ειρήνη της ψυχής του. Μάτια μεγάλα κι εκφραστικά, γενειάδα πλούσια και κατάλευκη, πρόσωπο μελαμψό, μέτωπο ψηλό και μαλλιά στο χρώμα της γενειάδας. Στο ύψος του δεξιού του χεριού ένας ηλικιωμένος μοναχός με ασπρισμένα γένεια και κουκούλιο στην κεφαλή υψώνει τα χέρια ικετευτικά προς τον Άγιο. Στο σκοτεινό, σχεδόν μαύρο, φόντο γράφει καθαρά: Ο ΑΓΙΟΣ ΗΛΑΡΙΟΣ. Στο κάτω μέρος της τοιχογραφίας γράφει: ΔΕΗΣΙΣΤΟΥΔΟΥΛΟΥΤΟΥΘΥΙΛΑΡΟΙΟΥΜΟΝΑΧΟΥΣΥΧΟΡΗΣΑΤΕΑΥΤΟΝ. ΑΦΝΒ'.

Αν θελήσουμε τώρα να μιλήσουμε με βάση τα στοιχεία που διαθέτουμε, ο Όσιος ΙλARIOς δεν μπορεί να ταυτισθεί με κανένα από τους γνωστούς, μέχρι της στιγμής, Αγίους της Κύπρου. Κι εξηγούμαι: Είναι γνωστός τοις πάσι ο Άγιος Ιλαρίων ο

Μέγας. Μας είναι επίσης γνωστός ο Άγιος Ιλαρίων ο Νέος, που ασκήτεψε στο ομώνυμο βουνό του Πενταδακτύλου. Δεν μας διαφεύγει το γεγονός ότι στην Περιστερώνα τιμάται ο Άγιος Ιλαρίων μετά του Αγίου Βαρνάβα. Όμως όλοι αυτοί φέρουν το όνομα Ιλαρίων κι όχι Ιλάριος. Η επιγραφή της τοιχογραφίας που έχουμε ενώπιόν μας γράφει καθαρά το όνομα Ιλάριος κι όχι Ιλαρίων. Μάλιστα το όνομα φέρει τόσο ο υπό κρίσιν Άγιος όσο κι ο αφιερωτής μοναχός. Και τα δύο είναι σίγουρα ανορθόγραφα, πράγμα συνηθισμένο άλλωστε, αλλά και στα δύο αποδίδεται το όνομα Ιλάριος.

Οφείλουμε να εξετάσουμε επισταμένως την άλλη πιθανότητα, τη βασικότερη. Ότι δηλαδή πρόκειται όχι περί Ιλαρίωνος αλλά Ιλαρίου. Στο Αγιολόγιον του Σ. Ευστρατιάδου συναντούμε Ιλάριον αρχιεπίσκοπον Κύπρου, που δεν γνωρίζουμε πότε ήκμασε, όπως και Ιλαρίωνα ή Ιλάριον Όσιον, που δεν γνωρίζουμε την καταγωγή, ούτε τη διαμονή του, τέσσερις Ιλάριους μάρτυρες και Ιλαρίαν Οσίαν (Σωφρονίου Ευστρατιάδου, Αγιολόγιον της Ορθοδόξου Εκκλησίας σελ. 214). Στο Πανάγιον του Πιπεράκη συναντούμε επιπρόσθετα τον Ιλάριον επίσκοπον Πικταβίου (Πουατιέ) της Γαλατίας καθώς και Ιλάριον επίσκοπον Αρελάτων (Άρλ) της Γαλατίας (Γεωργίου Ε. Πιπεράκη Πανάγιον, ήτοι κατάλογος των όπου γης εορταζομένων Ορθοδόξων Αγίων, σελ. 389). Από άλλη πηγή γνωρίζουμε την ύπαρξη του Αγίου Ιλαρίου πάπα Ρώμης του ε' αιώνας.

Αν θελήσουμε τώρα να εξετάσουμε τους Αγίους που φέρουν το όνομα Ιλάριος, ο Ιλάριος αρχιεπίσκοπος Κύπρου (τον οποίον αναφέρει μόνο ο λατίνος συγγραφέας Στέφανος Λουζινιάν) δεν μπορεί να ταυτιστεί μαζί με τον ημέτερον Άγιον, διότι ήταν αρχιεπίσκοπος κι όχι ασκητής. Οι δύο Άγιοι της Γαλατίας, Ιλάριος επίσκοπος Πικταβίου και Ιλάριος επίσκοπος Αρελάτων, πάλι δεν μας λύνουν το πρόβλημα, όχι διότι προέρχονται από τη Δύση (άπαγε της βλασφημίας αφού έζησαν τον ε' αιώνα και δεν είχαν καμμία σχέση με τις παπικές κακοδοξίες), αλλά διότι ήταν κι αυτοί επίσκοποι κι όχι ασκητές. Ακριβώς τα ίδια δικαιούμαστε να υποστηρίξουμε για τον Άγιο Ιλάριο πάπα Ρώμης, που ήταν επίσης επίσκοπος. Απορίπτουμε επίσης την ταύτιση του ημετέρου Αγίου με τους τέσσερις μάρτυρες που φέρουν το αυτό όνομα. Εδώ πρόκειται περί Αγίων μαρτύρων και όχι περί Οσίων ασκητών.

Το όνομα που προβληματίζει περισσότερο είναι αυτό του Οσίου Ιλαρίωνος ή Ιλαρίου του θαυματουργού (4 Μαΐου). Εδώ μιλάμε για κάποιον ασκητή. Δεν γνωρίζουμε όμως, ούτε πότε έζησε, ούτε πού κατοικούσε. Οι λιγοστές πληροφορίες που έχουμε για αυτόν λένε ότι επιδόθηκε στα ασκητικά παλαίσματα εκ νεαρής ηλικίας, αξιώθηκε πολλών χαρισμάτων, ήταν έγκλειστος σε στενότατο οικίσκο (πράγμα που παραπέμπει κατά πάσαν πιθανότητα στο συριακό ασκητισμό) και χειροτονήθηκε πρεσβύτερος. Κατά το δίστιχο που συνοδεύει την ημέρα της

μνήμης του, θαυματουργεί και μετά θάνατον. Πρωτίστως πρέπει να τονισθεί ότι σε μερικούς συναξαριστές και παλαιά Μηναία αποκαλείται Ιλαρίων κι όχι Ιλάριος. Από την άλλη μπορούμε να υποθέσουμε τις συνθήκες υπό τις οποίες έλαβε το όνομα Ιλάριος ο μοναχός, ο συνώνυμος του Αγίου. Βρισκόμαστε στα 1552 περί τα τέλη της ενετοκρατίας στην Κύπρο. Οι μορφωτικές συνθήκες, αλλά κι η κατοχή των χωρών της Μέσης Ανατολής από τους μωαμεθανούς δεν επέτρεπαν να φτάνουν εύκολα πληροφορίες για κάθε Άγιο που έζησε στις πιο πάνω χώρες και μάλιστα για Αγίους που δεν είχαν μεγάλη φήμη, ούτε γνώριζαν οι άνθρωποι τίποτε περισσότερο από το όνομά τους και την ημέρα της μνήμης τους. Από την άλλη ένας ντόπιος ασκητής με αγιότητα μαρτυρημένη από τους κατοίκους της Κύπρου θα μπορούσε πιο εύκολα να τραβήξει την προσοχή κάποιου μοναχού, ώστε αυτός να λάβει το όνομά του κατά τη μοναχική του κουρά.

Ποιά είναι συνοπτικά τα συμπεράσματα του γράφοντος επί του θέματος; Πρόκειται για Όσιο, που είτε είναι Κύπριος, είτε έφτασε στο Νησί από τις γύρω χώρες κι ασκήτεψε σε κάποιο μέρος της Κύπρου. Οι Κύπριοι τον τίμησαν μετά την κοίμησή του κι ο μοναχός του 16ου αιώνας πήρε το όνομά του και σε μεγάλη ηλικία αφιέρωσε την υπό εξέτασιν τοιχογραφία στο φερώνυμο Άγιο, ικετεύοντάς τον συνάμα να πρεσβεύει υπέρ αυτού. Από την άλλη παρακαλεί αυτούς που εισέρχονται στο ναό να προσεύχονται για τη συγχώρηση των αμαρτιών του. Πότε μπορεί να έζησε ο Όσιος Ιλάριος; Κατά την εκτίμησή μας από τα μέσα του 10ου αιώνος μέχρι και τα τέλη του 12ου αιώνος που συμπίπτουν με την έναρξη της φραγκοκρατίας. Τότε, όπως είναι γνωστόν, ήκμασε ο μοναχισμός στην Κύπρο. Οι ευχές του Οσίου Ιλαρίου να μας στηρίζουν.

Πηγή: Ορθόδοξη Μαρτυρία, έκδοση Παγκύπριου Συλλόγου Ορθοδόξου Παραδόσεως, «Οι Φίλοι του Αγίου Όρους».